

عنوان مقاله:

نشانه معرفه در تالشی، گیلکی و تبری

محل انتشار:

دومین کنفرانس بین المللی بررسی مسائل جاری زبان ها، گویش ها و زبان شناسی (سال: 1396)

تعداد صفحات اصل مقاله: 13

نویسنده:

فرزاد بختیاری مرکب - استادیار دانشگاه فرهنگیان (پرديس دکتر شریعتی مازندران)

خلاصه مقاله:

در این پژوهش به نشانه معرفه در سه گویش تالشی ماسالی، گیلکی رشتی و تبری چالوسی پرداخته ایم و با بهره گیری از دو روش کتابخانه ای و میدانی، روشن ساخته ایم که اسم معرفه در تالشی، گیلکی و تبری، مانند فارسی، در اغلب موارد با نشانه صرفی خاصی همراه نیست؛ اما گاه با عناصری می آید که باید آن ها را نشانه معرفه (شناس) دانست. این عناصر یا نشانه ها در تالشی عبارت اند: a-li/li و a-gəla/gəla. li. عمدتاً برای انسان به کار می رود و gəla بیشتر برای غیرانسان. li و gəla بعد از اسم مختوم به مصوت می آیند و a-li و a-gəla پس از اسم مختوم به صامت. li یا a-li به عنوان نشانه ی معرفه، معمولاً بیانگر نوعی حس تحبیب و علاقه نیز است. نشانه معرفه a-gəla/gəla با علامت های جمع، رابطه ی همنشینی دارد و جایگاه آن بلافاصله بعد از هسته و قبل از نشانه جمع است؛ درحالی که همراهی a-li/li با نشانه های جمع چندان رایج نیست. کاربرد gəla و a-gəla به مراتب بیشتر از li و a-li است. برای نشان دادن شکل جمع اسمی که با li یا a-li همراه است، غالباً به جای نشانه جمع، قبل از آن صفت شمارشی آورده می شود. در این رابطه تکیه بسیار تعیین کننده است و معرفگی اسم را بیشتر نشان می دهد. در گیلکی گاه دو واژه tā و dānə که پس از اسم می آیند، همچون نشانه معرفه عمل می کنند. بعضی از اسم های معرفه، گاه در پایان، ey- یا y- می گیرند که ظاهراً چیزی است شبیه به e- در فارسی محاوره. در تبری نیز اسم معرفه گاه با نشانه پسایند e- همراه است. این نشانه بعد از اسم های مختوم به صامت به همین شکل آورده می شود؛ ولی پس از اسامی مختوم به یک مصوت با واج میانجی ای همراه است که بیشتر به صورت به گوش می رسد. این نشانه همچون نمونه گیلکی برابر با e- معرفه ساز فارسی محاوره است که گاه علاوه بر معرفه کردن اسم، برای تحبیب و تصغیر هم به کار می رود. در گویش چالوسی (کلارستانی)، نشانه ی تحبیب -ak نیز همچون نشانه معرفه عمل می کند. این نشانه، پس از اسم های ختم شده به صامت به همین شکل شنیده می شود؛ اما پس از اسم هایی که به یک مصوت ختم می شوند، معمولاً با واج میانجی یا y همراه است. بعد از اسم مختوم به واج a این نشانه بیشتر به شکل -āk ظاهر می گردد. علاوه بر این، در هر سه گویش به مانند فارسی، اسم در شرایط خاصی چون: پذیرفتن وابسته هایی مثل صفت های اشاره، شمارشی و عالی، همراه بودن با نشانه ی مفعول و نشانه های جمع، اضافه شدن به یک اسم یا کلمه ی معرفه، پذیرفتن بند وصفی محدود کننده و... می تواند در طول گروه و بند، معرفه شود. اسم های خاص هم در هر شرایطی معرفه اند؛ بی آن که با نشانه ای همراه باشند.

کلمات کلیدی:

نشانه معرفه، تالشی ماسالی، گیلکی رشتی، تبری چالوسی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/747543>

